

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. F. Boons	Datum	18 juni 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12016822/20240618/EB
E-mail	e.boons@utrecht.nl	Onderwerp	Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2022
Bijlage(n)	3	Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer

Geachte leden van de raad,

We zetten ons in om de luchtkwaliteit voortdurend te verbeteren. In de bij deze brief aangeboden stedelijke jaarrapportages beschrijven we de ontwikkeling en monitoring van de luchtkwaliteit in Utrecht in 2022 en geven een doorkijk naar 2030. Dit doen we met het oog op de effecten van luchtverontreiniging op de volksgezondheid en op toetsing aan wettelijke grenswaarden.

Monitoring luchtkwaliteit

De gezondheidkundige advieswaarden voor luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zijn voor ons richtinggevend. We nemen deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA), een landelijk bestuursakkoord met als doel de WHO-advieswaarden (uit 2005) uiterlijk in 2030 te realiseren.

In september 2021 scherpste de WHO de advieswaarden flink aan. Daarnaast is recentelijk in Europees verband overeenstemming bereikt over het voorstel van de Europese Commissie voor aanscherping (per 2030) van de huidige grenswaarden. We willen bepalen of we aan de advieswaarden en EU-grenswaarden (gaan) voldoen en of daarvoor extra inspanning nodig is. Dit inzicht verkrijgen we door (model)berekeningen en metingen. In de 'Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht' beschrijven we zowel de resultaten van het Utrechts luchtmeetnet als de met het 'Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit' uitgevoerde berekeningen voor de jaren 2022 en 2030.

Luchtkwaliteit 2022

De luchtkwaliteit is in 2022 nog steeds beter dan in de jaren voorafgaand aan de coronapandemie. Vergeleken met die in 2020 en 2021 is de luchtkwaliteit in Nederland in 2022 er wel iets op achteruitgegaan, vooral door een lichte toename van verkeer en economische activiteit. Dit blijkt uit de berekeningen voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) die licht toegenomen concentraties in Nederland en Utrecht laten zien.

Het beeld dat de (stikstofdioxide)metingen van het Utrechtse luchtmeetnet tonen, wijkt hier enigszins van af. De jaargemiddelde concentraties kwamen namelijk in 2022 op de meeste van de in totaal 62

stadsachtergrond- en straatmeetlocaties uit op het laagste niveau sinds het begin van de metingen (het meetnet startte in 2011). Alleen op de enige twee regiomeetlocaties namen de concentraties in 2022 iets toe vergeleken met 2021. De verschillen met 2021 zijn hier, net als bij de stadsachtergrond- en straatmeetlocaties, echter klein.

Berekeningen 2022/2030

De gemiddelde, berekende concentraties stikstofdioxide en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) waren in 2022, net zoals in de twee voorafgaande coronajaren, nog steeds (aanmerkelijk) lager dan vóór de pandemie. De concentraties waren ook lager dan we op basis van de langjarige trend verwachtten. De gemiddelde, berekende concentraties stikstofdioxide en fijnstof namen in 2022 in Utrecht wel enigszins toe vergeleken met 2021.

Er zijn in de gemeente Utrecht in 2022 geen (potentiële) overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit. Ook voldoet Utrecht in 2022 overal aan de voormalige (uit 2005) door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanbevolen advieswaarden voor stikstofdioxide, maar nog niet overal aan de oude advieswaarden voor fijnstof (zowel PM₁₀ als PM_{2,5}).

De concentraties lagen in 2022 nog (ver) boven de aangescherpte WHO-2021 advieswaarden. Dit zal naar verwachting ook in 2030 nog op veel plaatsen in de gemeente Utrecht het geval zijn. We voorzien dat we in 2030 niet overal in Utrecht zullen voldoen aan de (naar verwachting) vanaf dat jaar geldende, aangescherpte EU-grenswaarde voor stikstofdioxide. We verwachten wel aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor fijnstof te voldoen.

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van hoe de berekende concentraties zich verhouden tot de Europese grenswaarden en de WHO-advieswaarden:

	EU-grenswaarde		WHO advieswaarden		Rekenwaarden (minimum - maximum)	
	huidig	Voorstel 2030	WHO 2005	WHO 2021	2022	2030
Stikstofdioxide (NO ₂)	40	20	40	10	12-33	10-28
Fijnstof (PM ₁₀)	40	20	20	15	16-21	14-18
Fijnstof (PM _{2,5})	25	10	10	5	9-12	7-9

Toelichting: De grenswaarden, advieswaarden en berekende concentraties (afgerond) betreffen jaargemiddelde concentraties en zijn weergegeven in µg/m³.

Metingen 2022

Het jaar 2022 is het twaalfde meetjaar van het Utrechtse luchtmeetnet. De gemeten stikstofdioxideconcentraties behoorden tot de laagste sinds de start van de metingen in 2011. De jaargemiddelde concentratie bij de straatmeetlocaties nam sinds 2011 af met gemiddeld 18 µg/m³ (-46%). Bij de stadsachtergrondlocaties is de gemiddelde afname 12 µg/m³ (-42%) en bij de regionale meetlocatie Rijnenburg-IJsselstein 8 µg/m³ (-36%).

In 2022 variëren de gemeten jaargemiddelde stikstofdioxideconcentraties van 13 tot 30 µg/m³ (achtergrond-meetlocaties 13-24 µg/m³, straatmeetlocaties 15-30 µg/m³). De regionale achtergrondconcentratie bedraagt gemiddeld 14 µg/m³, de stadsachtergrondconcentratie 17 µg/m³, en de concentratie op de straatmeetpunten gemiddeld 21 µg/m³.

De Monitoringsrapportage belicht beknopt het effect van het afsteken van vuurwerk tijdens de jaarwisseling. Dit veroorzaakt korte tijd een forse luchtverontreiniging, met sterk verhoogde niveaus van fijnstof. Daarnaast neemt het relatieve aandeel aan fijnstofemissies aan het jaartotaal toe door de toename van de hoeveelheid afgestoken consumentenvuurwerk sinds 1990 en de afname van fijnstofemissies van belangrijke bronnen als verkeer en industrie.

Vergelijking metingen en berekeningen 2022

De berekende concentraties stikstofdioxide namen enigszins toe vergeleken met 2021. Dit in tegenstelling tot het beeld van licht dalende concentraties dat de metingen in de stad geven. Hoewel het verband tussen gemeten en berekende waarden gemiddeld gezien sterk blijft, valt op relatief veel meetlocaties de berekening hoger uit dan de meting. Dit komt vermoedelijk door enige overschatting van zowel de gemodelleerde (stads)-achtergrondconcentratie als de gemodelleerde uitstoot door het lokale autoverkeer. Naast het effect van waarschijnlijk te hoog ingeschatte verkeersintensiteiten, kon door het niet op tijd beschikbaar zijn van geactualiseerde milieuzone-schalingsfactoren¹ het verschoningseffect van de milieuzone niet worden meegenomen. Inmiddels zijn deze schalingsfactoren beschikbaar gekomen en vindt momenteel actualisatie plaats van het verkeersmodel. We verwachten hier in de komende Monitoringsrondes gebruik van te kunnen maken en denken hierdoor het verband tussen metingen en berekeningen verder te kunnen verbeteren.

Toekomstperspectief

In maart 2022 publiceerde het RIVM de eerste voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord '[Monitoringsrapportage doelbereik Schone Lucht Akkoord \(SLA\)](#)'. Hieruit volgt dat het halen van de oude (2005) WHO-advieswaarden in 2030 (ook een van de SLA-hoofddoelen) in Nederland binnen bereik ligt. Maar de nieuwe (2021) WHO-advieswaarden worden in een aanzienlijk deel van het land, en dat geldt eveneens voor Utrecht, ook met uitvoering van de SLA-maatregelen en het luchtkwaliteitsbeleid en -maatregelpakket 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' nog niet gehaald.

Het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan hoge concentraties stikstofdioxide en fijnstof neemt weliswaar af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties. Voor een gezonde leefomgeving blijft het wenselijk om de concentraties verder te verminderen. Dit wordt onderschreven in ons coalitieakkoord, waarin we de ambitie uitgesproken om te streven naar het bereiken van de nieuwe WHO-advieswaarden, door extra maatregelen te nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit sluit ook aan op de eisen die de aanscherping van de EU-grenswaarden stellen. Hierbij valt te denken aan het intensiveren van bestaande maatregelen, het nemen van aanvullende maatregelen gericht op bronnen waar nog (veel) winst te halen valt, en het verminderen van de luchtverontreiniging van buiten Utrecht door een effectieve lobby. Hiertoe stellen wij nieuw luchtkwaliteitsbeleid op dat wij, inclusief een voorstel voor aanvullende maatregelen, in Q3 ter besluitvorming aanbieden aan uw raad.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

¹ Met schalingsfactoren bepalen we het effect van de milieuzone-maatregel op de verlaging van de uitstoot en concentraties luchtverontreinigende stoffen langs wegen in en aangrenzend aan de milieuzone.